

GAZDASÁG & TÁRSADALOM

Journal of Economy & Society

SZÁMVITEL KÜLÖNSZÁM

A TARTALOMBÓL:

Sztanó Imre

A számvitel oktatás fél évszázada

Ambrus Rita Anna

Számvitel és adózás, különös tekintettel a nyilvántartási és adókötelezettségek kapcsolatára

Borbély Katalin

Számvitel és jogalkotás Magyarországon a rendszerváltozás után

Dr. Polyák Imre

Számviteli informatika

Ujvári István Norbert

Számvitel és vállalatvezetés

Vajay Julianna

A számvitel nemzetközi harmonizációja az 1970-es évektől napjainkig

2015

Gazdaság & Társadalom

Journal of Economy & Society

Főszerkesztő / Editor: Prof. Dr. Székely Csaba DSc

Főszerkesztő helyettes / Deputy Editor: Prof. Dr. Kulcsár László CSc

Szerkesztőbizottság / Associate Editors:

Dr. Székely Csaba DSc, Dr. Fábian Attila PhD, Dr. Joób Márk PhD, Dr. Kulcsár László Csc, Dr. Juhász Zita, PhD, Dr. Obádovics Csilla, PhD, Törőné Dr. Dunai Anna PhD.

Szerkesztőségi titkár: Dr. Juhász Zita PhD

Nemzetközi tanácsadó testület / International Advisory Board:

Prof. David L. Brown PhD (Cornell University, USA), Dr. Csaba László DSc (Közép Európai Egyetem, Budapest), Dr. Rechnitzer János DSc (Széchenyi István Egyetem, Győr), Dr. Nigel Swain PhD (School of History, University of Liverpool, UK), Dr. Caleb Southworth PhD (Department of Sociology University of Oregon, USA), Dr. Szirmai Viktória DSc (MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont, Budapest), Dr. Irena Završ, Ph.D FH Burgerland, University of Applied Sciences.

Közlésre szánt kéziratok / Manuscripts: Kéziratokat kizárólag e-mailen fogadunk, nem őrünk meg, s nem küldünk vissza!

A kéziratok formai és szerkezeti követelményeit illetően **lásd a folyóirat hátsó belső borítóját.** / We accept APA style only.

A kéziratokat és a közléssel kapcsolatos kérdéseket a következő e-mail címre várjuk: / Send manuscripts and letters by e-mail only to: **zjuhasz@ktk.nyme.hu**

A közlésre elfogadott kéziratok összes szerzői és egyéb joga a kiadóra száll.

/ Acceptance of material for publication presumes transfer of all copyrights to the Publisher.

A kéziratokat két független anonim bíráló értékeli. / Articles are refereed by anonym reviewers before publication.

Ismertetésre szánt könyveket az alábbi címre várjuk / Send books for review to:

Prof. Kulcsár László

Nyugat-magyarországi Egyetem Közgazdaságtudományi Kar
Sopron Erzsébet. u. 9. 9400 Hungary

Web oldal / web page: <http://gt.nyme.hu>

Előfizetés:

Intézményeknek: 2800 Ft./év

Egyéni előfizetés: 1700 Ft./év

Példányonkénti ár: 700 Ft./dupla szám: 1400 Ft.

ISSN 0865 7823

Copyright © 2015 Nyugat-magyarországi Egyetem Kiadó

Gazdaság & Társadalom

Journal of Economy & Society

7. ÉVFOLYAM

2015.

KÜLÖNSZÁM

Tartalom

TANULMÁNYOK

- A számvitel oktatás fél évszázada** 3
Sztanó Imre
- Számvitel és adózás, különös tekintettel a nyilvántartási és adókötelezettségek kapcsolatára**18
Ambrus Rita Anna
- Számvitel és jogalkotás Magyarországon a rendszerváltozás után** 33
Borbély Katalin
- Számviteli informatika** 46
Dr. Polyák Imre
- Számvitel és könyvvizsgálat**61
Tóthné Szabó Erzsébet
- Számvitel és vállalatvezetés** 76
Ujvári István Norbert
- A számvitel nemzetközi harmonizációja az 1970-es évektől napjainkig** 88
Vajay Julianna
- A számviteltörténet kutatási sajátosságai** 99
Borbély Katalin
- A templomosok gazdasági tevékenysége** 109
Csányi Anita
- Számvitel az ókori Egyiptomban** 116
Gönczné Endrődy Anikó
- Az iszlám számvitel** 124
Kisiván Nikola
- Kulturális hatások a kínai számvitelben** 131
Lökkös Gergő
- A „lépcsős módszer” alkalmazása a Közel-Keleten** 138
Nagy Barbara

Számvitel az ókori Rómában	146
<i>Németh Natasa</i>	
Az angolszász számvitel fejlődéstörténetének középkori, újkori szakasza	154
<i>Paxián Mónika, Zsiray Klaudia</i>	
A földközi-tengeri városállamok számvitele	163
<i>Tóth Petra</i>	
A kontinentális számvitel jellemzői a 20. században	169
<i>Zax Petra</i>	

Számviteli informatika

Dr. Polyák Imre

NYME KTK

egyetemi docens

polyakimre@ktk.nyme.hu

ABSZTRAKT Jelen tanulmányban összefoglaljuk a számviteli alkalmazások legfontosabb trendjeit, és definiáljuk az alapvető összefüggéseket, amelyeket az egyes rendszerek szervezésekor figyelembe kell venni. Fontos trend, hogy bár a piacon elég sok számviteli célú alkalmazás található, ezek alapfunkciói közelednek egymáshoz, tekintettel arra, hogy az alapul szolgáló üzleti folyamat homogénnek tekinthető. A jelen dolgozatban arra teszünk kísérletet, hogy ezt a közös részt próbáljuk megragadni.

KULCSSZAVAK: üzleti szoftver, könyvelés, számviteli információ

ABSTRACT We are summarizing in this study the most important trends of the accounting purpose applications, and the fundamental correlations are investigated as well, that must be taken into consideration organising that systems. There is an important trend, that there are many accounting purpose systems on the market, but it's fundamental functions are converging, having regard to the fact, that the underlying business process considered to be homogenous. In that study we attempt to discover this common part of these systems.

KEYWORDS: business software, bookkeeping, accounting information

JEL C81, C88

Bevezetés

Az informatika üzleti térhódításával napjainkra eljutottunk oda, hogy a számviteli rendszer megfelelő, egyre komplexebb informatikai támogatás nélkül nem képzelhető el. Míg néhány évvel ezelőtt egy-egy kisebb cég eltekinthetett a számítógépes adminisztrációtól, ma már a jogszabályi környezet arra épül, hogy a vállalkozásoknak megfelelő informatikai infrastruktúrával is rendelkezniük kell, így az informatikai támogatás tekintetében a legkisebb vállalatoknak sincs sok választásuk.

Üzleti szoftverek

Megfigyelhető, hogy a vállalkozásoknál az információs rendszerrel szembeni egyre alapvetőbb igényként fogalmazódik meg, hogy

- az adminisztrációs terhek csökkenjenek azáltal, hogy egy-egy adatot csak egyszer kelljen rögzíteni a rendszerben, ami az integrált rendszerek felé történő elmozdulást jelenti,

- bizonyos alapvető vezetői információs igények kielégíthetőek legyenek gombnyomásra, a rendszer adataira alapozottan.

A szoftverek piacán ugyanakkor egyre erősebb a verseny, ami annak köszönhető, hogy a programozási nyelvek fejlődésével a fejlesztés időigénye jelentősen redukálódott: egy-egy analitikus modul lefejlesztése akár hetek alatt meg tud történni. (A fejlesztésről áttevődött a hangsúly a szervezési feladatokra.)

Érdemes ugyanakkor egy további folyamatot is megfigyelni. Bár a programozási nyelvek egyre jobban támogatják a gyors szoftverfejlesztést, az árverseny, és a döntéshozói szempontok gyakran háttérbe szorítják a szoftver-ergonómia kérdését. Sok programmal lehet találkozni a piacon, ami bár általában kielégíti az üzleti elvárásokat, nem alkalmas arra, hogy a felhasználók gyorsan, és valóban hatékonyan tudjanak dolgozni. Ez a hatás a kisebb vállalkozásoknál kevésbé jelentkezik, közepes és nagyvállalkozások esetén viszont alkalmasint túl sok hierarchiaszint választja el a döntéshozót és a döntés „elszenvedőjét” – azaz azt a személyt, aki ténylegesen dolgozik a programmal, így érthető módon a „felületi csillogás” háttérbe szorítja a kezelhetőségi szempontokat. (Van olyan program a piacon, ami indításkor hanggal köszönti a felhasználót. Éppen csak dolgozni nem lehet vele...) A problémát súlyosbítja, hogy a jól megírt üzleti alkalmazáshoz szükséges két kulcsszereplő, a fejlesztő és a szervező, egészen más nyelven kommunikál: a szervező nem ismeri kellő mélységben a fejlesztési problémákat, a fejlesztő viszont általában egyáltalán nem ért a szoftver üzleti vonulatához. Ebből adódóan, tipikus hiba például, ha a rögzítésre szolgáló felület egércentrikus, azaz, a rögzítés során gyakran kell váltogatni a billentyűzet és az egér között. Ez könnyen megtöbbszörözi a rögzítésre szánt időt.

A piac keresleti oldalról erősen szegmentált, részben a vállalatméret, részben a tevékenység jellege szerint. Az általános célú üzleti szoftverek területén nagyon széles kínálatból tud választani egy kisebb vállalkozás. Jellemző ebben a szegmensben a verseny erősségére, hogy néhány tízezer forintért minőségi integrált rendszerek érhetőek el, egyes cégek akciói keretében. Természetesen, ez a szegmens kizárólag ún. dobozos szoftverekben érdekelt. (A dobozos szoftver lényege, hogy akár egy hipermarketben, CD-n megvásárolható – vagy akár Internetről letölthető –, és telepítés, továbbá minimális paraméterezést követően azonnal használatba vehető. Az általános funkciókat ezek a programok tartalmazzák, egyedi igények kielégítésére ugyanakkor nincs lehetőség.)

A piac másik végét a nagy, többtelephelyes, illetve speciális területen működő vállalatok képezik, ezt a szegmenst szinte kizárólag a nemzetközileg elismert szoftvergyártók uralják. Ezeket a rendszereket széleskörű paraméterezési lehetőségeik, és skálázhatóságuk alkalmassá teszi a nagy terhelés melletti megfelelően hatékony működésre, illetve a speciális vezetői, hatósági riportálási feladatok elvégzésére. Ezek a rendszerek a közepes és a kisvállalkozások körében nem hatékonyak: nincs szükség a speciális szolgáltatásokra, a működtetés költségei viszont sokszor extrém magasak – a vállalkozás árbevételéhez képest. A nagyvállalatokon belül gyakran folyamatos kapacitást biztosítanak az ügyviteli szoftver igényekhez igazítására.

A köztes piacot a közepes vállalatok képezik. Ezek a vállalkozások sokszor egyedi megoldásokat keresnek saját szoftver fejlesztésével, vagy valamely szoftverfejlesztő

cég szoftverét igazítják a vállalat igényeihez. A legtöbb szervezési problémával így ők szembesülnek, mert maga a szoftver általában nincs annyira rugalmasan kialakítva, hogy ez az „igényekre szabás” egyszerűen végrehajtható legyen, ráadásul az igények komplexebbek annál, mint ami a kisebb cégeknél jelentkezik.

A megfelelő üzleti megoldás kiválasztása ugyanakkor meglehetősen hosszú távú döntés, rossz választás esetén jelentősen emelkedhet az adminisztrációs költség, torzulhat a vezetői információ, rosszabb esetben hatósági, jelentéstételi, adóatszolgáltatási hibákból, késésekből adódóan komoly veszteségeket is elszenvedhet a vállalkozás.

A számviteli rendszer

A számviteli rendszer fejlettsége általában egzaktan mérhető azáltal, hogy a vagyonelemek mely köre támogatott számítógépes analitikával. Megjegyzendő, elvárás, hogy az analitika és a szintetika integrált legyen.

Az integráltság kritériumai:

- a közösen használt paramétertáblák közösek vagy szinkronizáltak legyenek, azaz, csak egy helyen legyen szükség a karbantartásukra, valamint,
- a főkönyvi tételek az analitikus rendszerből generálódjanak, és kerüljenek átadásra a kialakított interfészen keresztül. (Ne legyen szükség külön főkönyvi rögzítésre.)

Fontos ugyanakkor hangsúlyozni, már kisebb rendszerekben is szakmai elvárás az analitikus/szintetikus adatok szétválasztása. Ennek érdekében a főkönyvből – főszabály szerint – ki kell seperni minden olyan többletinformációt, ami a beszámolás információs igényén túlmutat. Ha ennél szélesebb körű információra van szükség, erre szolgál az analitikus szint. Találni a piacon számos szoftvert, amely ezt az elvet megsérti, ám ez a megcélzott piac figyelembevétele mellett tolerálható. Kisebb könyvelőirodák használnak olyan programokat, amelyek főkönyvi szinten „folyószámlásítják” a vevői-szállítói főkönyvi számlákat. Ez szervezési szempontból hibának számít, és megoldandó problémát a zárási-nyitási folyamatban. A főkönyv ugyanis elvileg egyetlen vevői és egyetlen szállítói számlát tartalmaz, a bontás a folyószámla-analitika feladata, mely leggyakrabban a pénzügyi rendszerben kap helyet. Mégis, a szabálytól való eltérés a könyvelőirodák esetében elfogadott gyakorlattá vált, abból adódóan, hogy a könyvelt vállalkozások általában szélesebb körű számviteli információra nem tartanak igényt, külön analitikus szint beiktatása így nem indokolt (Polyák et al., 2014).

Ugyanez a helyzet az ÁFA analitikával is. Az ÁFA számlák főkönyvi bontása szintén felesleges, a három főszámla (előzetesen felszámított ÁFA, fizetendő ÁFA és ÁFA pénzügyi elszámolása) szükséges főkönyvi szinten. Egy speciális számla szokott a főkönyvi számlatükörben megjeleníteni ezeken túlmenően, az arányosítás alá eső ÁFA, melyet a könyvvizsgálók általában megkövetelnek az arányosítás megfelelőségének ellenőrzésére. Könyvelőirodai gyakorlatban sokszor az ÁFA számlák is megbontásra kerülnek.

Általánosságban kijelenthető, hogy a fenti, tolerált eseteken túl főkönyvi szinten analitikus adat nem jelenhet meg. Sajnos, a piacon találkozni lehetett olyan szoftverrel is, amely még a tárgyi eszköz analitikát is főkönyvi szintre delegálta azzal, hogy

„folyószámlásította” a tárgyi eszköz számlákat. Ez súlyos hiba, az ilyen megoldást – és szoftvert – érdemes messze elkerülni.

Az integrált számviteli rendszereknek mindig is sarkalatos problémáját jelentette az analitika-szintetika egyeztetetősége. A részletező nyilvántartás és a főkönyv között – sajnálatos módon – mindig volt, és mindig lesz is eltérés. Ezt csak elvileg lehet kiküszöbölni, a gyakorlatban akár programhiba, akár paraméterezési hiba – ami valójában ismételt programhibára vezethető vissza, ld. később – miatt mindig marad kockázati faktor, ami egyik vagy másik oldalt eltéríti a helyes értéktől. Fontos szervezési feladat, hogy

- a. a kockázatot minél jobban csökkentsük, és
- b. kialakítsuk azokat a kontroll-pontokat, amelyek mentén minél egyszerűbben végrehajtható a két szint adatainak ellenőrzése, egyeztetése.

A konzisztencia-hiba két alapvető kockázat miatt következhet be:

1. Az egyes modulokon belül valamilyen szervezési-programozási hiba adódik
2. A két modul (analitika és szintetika) kapcsolódásánál valamilyen paraméterezési hiba jelentkezik, melyet a rendszer nem kezel megfelelően.

Fontos alapelveként megfogalmazható, hogy az inkonzisztencia szervezési/programozási hiba miatt léphet fel, a programnak védenie kell magát, tehát a felelősség nem delegálható a felhasználóra. Amennyiben a paraméterezés rossz, a felhasználó valamit nem – vagy nem megfelelően – definiált, a programnak a feladata és felelőssége védeni az adatok összhangját, így ellenőrizni a paraméterezés teljeskörűségét és megfelelőségét.

Nagyon fontos elvárás a rendszerrel szemben, hogy a redundanciát minimálisra kell korlátozni. Redundancia alatt értjük az azonos adat többszörös tárolását, a feldolgozási folyamat többszörözését, és az adatok alapján információt előállító (riportáló) eljárások többszörös kifejlesztését. Ezek a hibák szinte automatikusan az alkalmazás inkonzisztens működéséhez vezetnek: adattöbbszöröződés esetén, ha karbantartási művelet hajtunk végre, a korrekciót esetlegesen nem hajtjuk végre mindenhol. Az azonos célú feldolgozási folyamat (pl. árfolyamszámítás) többszöröződése esetén fel fog merülni olyan eset, amikor az eljárást korrigálni kell, ha több helyen szerepel ugyanaz az eljárás, esetleg valamelyik korrekciója kimarad. De ugyanígy, ha az információ előállító eljárás szerepel több helyen, rögtön más-más értékeket találunk a rendszer különböző pontjain, amivel eljátszhatjuk a felhasználó programból kinyert adatok iránti bizalmát (Gyurkó et al., 2008).

Az analitikus/főkönyvi egyezés érdekében szigorú megoldásként van lehetőség korlátozni az egyes számlák analitikus, ill. főkönyvi kezelhetőségét. Egy „ideális” rendszerben egy főkönyvi számlának a kezelhetőség szempontjából kétféle attribútuma lehet: főkönyvi szinten könyvelhető, vagy analitikából könyvelhető. Egy analitikából könyvelhető számlát főkönyvi szinten (vegyes könyvelés keretében) nem lehet módosítani, a főkönyvből könyvelhető számla nem állítható be analitikus szinten főkönyvi feladáshoz. Ahhoz azonban, hogy ez az ideális megoldás működni tudjon, az analitikus rendszernek „zártan” kell tudni kezelni az adott vagyonelemet, azaz, minden vonatkozó, lehetséges gazdasági esemény – számvitelileg helyesen – rögzíthető kell

legyen, különben a rendszer elég nagy dilemma elé állítja a rögzítő munkatársakat. (Gondoljunk csak összetettebb számviteli problémára, mint a tenyészállat/növény-dék-hízó-egyéb állat átsorolások, vagy az STKÁV¹⁹ értékvesztés.) Éppen ezért, sokszor folyamodnak ahhoz a megoldáshoz, hogy a főkönyvi számlát „vegyes kezelésűre” állítják. Ez annyit tesz, hogy egyaránt könyvelhető a számla a részletező nyilvántartásból és a főkönyvből, hozzáátéve, hogy ekkor a rendszer nem tudja garantálni az analitikus adat és a főkönyvi számlaegyenleg egyezőségét.

A rendszerből kinyert adatokat tipizálhatjuk aszerint, hogy azok egy időpontra vonatkozó ún. állományi adatok, vagy egy időszakhoz kapcsolódó ún. forgalmi adatok. Nyilvánvalóan, ha egy mozgásra vagyunk kíváncsiak (bevételezés a készletrendszerben, bérszámfejtési adat a bérrendszerben, aktiválás a tárgyi eszköz rendszerben, stb.), a forgalmi adatok körében mozgunk. Az egy időpontra vonatkozó állományi adatra példa a raktári állomány, a tárgyi eszközök nettó érték-kimutatása, a vevő-szállító egyenleg, stb. A redundancia ellen vívott harcból adódó fontos elv, hogy a program – ismét csak főszabály szerint – kizárólag forgalmi adatot tárol. Ha állományi adatra vagyunk kíváncsiak, ez mindenkor származtatható a megelőző forgalmi adatokból. Ehhez a migrálási adatok²⁰, illetve a nyitó adatok is forgalmi adatként kezelendők a rendszerben. A forgalmi adatnak viszont ebből adódóan mindig rendelkezésre is kell állnia. Fontos hozzátenni, a forgalmi adatoknak ráadásul általában bizonylaton meg is kell jelenniük, valamint, a bizonylatot létrehozó felhasználóhoz kell kapcsolódniuk. Ha a program szervezése során tárolnánk az állományi adatokat is, ismét inkonzisztenciához juthatunk, ha a tárolt állományi adat és az összesített megelőző forgalmi adat értékei eltérnek egymástól.

Az állományi adat letárolásának tilalma bizonyos esetekben mégis feloldható. Két tipikus példát mindenképpen érdemes nevesíteni. Egyrészt, a leltározott mennyiség, és a leltárkiértékeléskor raktáron lévő mennyiség állományi adatnak minősül, mégis, itt éppen a vagyonsvédelem és a számonkérhetőség érdekében tárolni kell ezeket az adatokat, továbbá ezek visszamenőlegesen is rendelkezésre kell, hogy álljanak a rendszeren belül. A másik eset a lekérdezések hatékonyságának javításáról szól. Nagy rekordszámú adatbázisokban a lekérdezések, riportok előállítási idejét szélsőségesen megnövelné, ha szigorúan ragaszkodnánk a fenti elvhez, mert a megelőző forgalmi adatok nagy száma tolerálhatatlan feldolgozási időt eredményezne. Ilyen esetben – tudatában az inkonzisztencia veszélyének – egy kijelölt időpontra vonatkozóan (pl. minden hónap vége) megképezzük az egyenleg-adatokat – akár egy ütemezett (munkaidőn kívül lefutó) eljárás keretében –, a hónap közepén az előző hónap végére letett állományi adatból kiindulva származtatjuk az aktuális állományt.

A számviteli rendszer integráltsága tekintetében sokféle megoldással találkozhatunk. A piacon kapható „dobozos” termékek esetén jó esetben nem is szembesülünk

19 Saját termelésű készletek állományváltozása, amely megegyezik a vállalat mérlegében szereplő saját termelésű készletek záró és nyitó értékének különbségével. Ennek az összefüggésnek a biztosítása esetenként jelentős terhet ró az informatikai rendszerre.

20 Migrálási adat: a rendszer használatbavételekor a megelőző rendszerből átemelt adatok köre.

az adatáramlás problémájával, ezt a feladatot a rendszer saját hatáskörben, belső eljáráshívások segítségével megvalósítja. A problémát az képezi, ha több rendszer kapcsolódik össze, sokszor nem is azonos fejlesztővel, esetleg nem is azonos adatbázisra épülve. A feladás ilyen esetben is egy alapvetően elvárt funkció, a fentiek alapján ennek hiányában nem képzelhető el integrált rendszer. A technológia szempontjából két elvi megoldás képzelhető el ebben az esetben:

1. A feladó rendszer meghívja a fogadó (szintetikus) rendszer eljárását, átadva neki a feladáshoz kapcsolódó paramétereket. (Ez az ún. távoli eljáráshívás.)
2. Másik lehetőség, hogy egy közösen elért területre lerakja a meghatározott protokollnak megfelelő tartalmat, amit a fogadó eljárás ütemeztetten, vagy küldő rendszer általi indítás alapján feldolgoz.

A feladás során kulcskérdés, hogy a feladó rendszer paraméterezése szinkronban legyen a főkönyvi rendszerével, tipikusan, a főkönyvi számlatörzsben ne legyen eltérés, ne akarjon tehát olyan főkönyvi számlára feladni a rendszer, ami főkönyvileg nem létezik. Sajnos, a tapasztalatok szerint a feladásnál folyamatosan adódhatnak problémák a továbbított adatok feldolgozási hibáiból adódóan. (Jelentkezhet hiba a téves főkönyvi számlaszámon túl a könyvelési dátumokból, és egyéb, feladáshoz kapcsolódó paraméterekből, pl. költséghely, témaszám, stb.) Emiatt kötelezően gondoskodni kell a feladás visszacsatoló ágáról, azaz, a feladás hibája esetén gondoskodni kell ennek az információnak a továbbításáról az analitikus rendszer felé. A korrekt megoldás az, ha mindenképpen van visszajelzés, az analitikus rendszer tárolja, mely feladások tekintetében jött a főkönyvi rendszertől pozitív válasz: ezeket nyilvántartja saját hatáskörében. Ez biztosítja a hibák megbízható felderíthetőségét, és a feladás teljességét. Az analitikus rendszernek az egyeztető listákon érdemes külön jelölni a feladott tételek egyenlegét, mert elvileg csak ezzel egyezhet a főkönyvi érték, ugyanakkor fontos szempontként figyelmeztetni kell a felhasználót, ha feladatlan tétel van, vagy a feladás hibára futott.

A hibakezelés tekintetében egyes rendszerek speciális megoldást alkalmaznak. Nagy tételszámot generáló, osztott rendszerek esetén lehet találkozni a piacon olyan megoldással, amikor a feladási hibák kezelésére főkönyvi hibaszámlákat vezetnek be. Ezekben a rendszerekben sok rögzítő egység szerepel, és jellemzőek az azonos, vagy nagyon hasonló tételek. (Pl. pénzügyi szolgáltatók.) Ha a feladás rosszul van paraméterezve, a koncepció szerint akkor sem akadhat el a folyamat. Amely tétel – vagy amely láb – nem könyvelhető le, a rendszer főkönyvi hibaszámlára irányítja. A hibaszámlán a tételek gyűlnek, a paraméterezés finomításával egyre kisebb számban. A hibaszámla a nagy tételszám következtében gyakran egy és ugyanazon hibából adódó sok tételt tartalmaz, így viszonylag egyszerű a hibás tételek rendezése. A számlának nem lehet az időszak végén egyenlege. A megoldás tehát technikailag megfelelőnek tűnik. Mégis, számviteli szempontból ez a megoldás súlyos hibának számít, hiszen olyan elemek jelennek meg a főkönyvben, ami nem valós eredmény és nem valós vagy. Az ilyen „nem besorolt” technikai hibagyűjtő bevezetése könyvvizsgálat szempontjából nem fogadható el, és rossz paraméterezés, ill. programhibából adódóan nagytömegű, egyeztethetetlen egyenlegeket okozhat a főkönyvben. A fentiek alapján ez a megoldás elvi hibának számít (Polyák et al., 2014).

A feladáshoz a vonatkozó kontírtételek definiálása az analitikában kell, hogy megtörténjen, természetesen a főkönyvi táblából – illetve, a főkönyvvel szinkronizált saját táblából. Ennek kialakítására természetesen az egyes analitikus rendszerek jellege alapján kell megoldást találni, azonban van néhány fontos elv, ami általában megfogalmazható.

Egyrészt, az analitikus rendszerekben a főkönyvi feladás a forgalmi táblákhoz kapcsolódik, azaz, minden analitikus rendszerben van egy „mozgás-jellegű” tábla. Ennek a táblának az adataihoz kell kontírtételt kapcsolni. A mozgás jellegű tábla a vagyonszármazás tipizált nyilvántartására szolgál, ld. készletváltozás, tárgyi eszköz értékváltozás, pénzeszköz állományváltozás, stb. A mozgástábla adatainak kell tehát megtalálni az útját a szintetika felé, amelyhez definiálandók a mozgástípusok, esetleg több dimenzió szerint. A legegyszerűbb megoldás, ha ezekhez a mozgástípusokhoz adható meg az analitikus rendszerben a kapcsolódó főkönyvi szám. Ennél szofisztikáltabb megoldás, és komplexebb rendszereknél érdemes alkalmazni, amikor az analitikus rendszerben felépítünk egy ún. „analitikus számlatükört”, pl. a vagyonelem \times mozgástípus \times irány, stb. *descartes-szorzat* szerint. Az analitikus tükör fixen hozzá van kötve a rendszerben felmerülő gazdasági eseményekhez, tetszőleges struktúrával. A felhasználónak arra van lehetősége, hogy egy paraméterező felületen összekapcsolja az analitikus tükör és a főkönyvi számlatükör számláit. (Az analitikus tükör felépítése sokkal szabadabb lehet, a vagyonelemeket / mozgásokat rövid egyedi megnevezéssel is azonosíthatjuk a főkönyvi számlaszám numerikus kötöttsége helyett, a könnyebb eligazodás érdekében, pl. „DKJ_VAS_VAGYON”)

A feladás ütemezése tekintetében érezhető elmozdulás tapasztalható az on-line rendszerek irányába. A nem integrált (sziget-rendszer) esetében a feladást egy vegyes – vagy annak megfelelő tartalmú – bizonylat generálása képezi, melyet ezt követően kézzel kell berögzíteni a főkönyvi rendszerbe. Az integrált rendszerekben külön főkönyvi rögzítésre nincs szükség. A feladás során elvárás, hogy bizonyos aggregálás megtörténjen, mert tételes adatokra főkönyvi szinten nincs szükség, viszont mivel a főkönyv az összes analitikus rendszerből adatot fogad, így a tételek száma a főkönyvi szinten összegződne tételes feladás esetén. Ezért, általában beállítható a kívánt aggregáció szintje. Fontos szempont továbbá a hibajavítás kérdése, amelynek meg kell előznie a főkönyvi feladást, annak érdekében, hogy a berögzített, hibás adatok ne jussanak el a főkönyvig, mert ekkor – a számviteli szokványokkal összhangban – még egy sztornózó tétel, és a helyes főkönyvi tétel is terhelné fogja a szintetikát. A fenti követelményeknek a teljesen on-line rendszer nem felel meg, amelyben az analitikus tétel automatikus, azonnali szintetikus tételt generál. Mégis, szervezői körökben egyre szélesebb körben terjed a teljesen on-line rendszer koncepciója. Ennek elméleti alapja, hogy a számviteli rendszer részét képezi az analitikus szint is, ugyanakkor, ami a számvitelben rögzítésre kerül, azt nem szabad, hogy „nyom nélkül” meg lehessen változtatni. Az analitika és a főkönyv vonatkozásában a folyamatos egyeztetetőséget biztosítani kell, ezekből adódóan szinte automatikusan adódik a következtetés, hogy az egyetlen helyes megoldás, ha minden analitikus tétel automatikusan feladásra kerül a főkönyvbe. Ez kemény hitvita, jelen keretek között nem akarunk állást foglalni ebben a kérdésben.

A teljesen on-line rendszer helyett az ún. kötegelt feladással (szokták még „batch processing”-nek is nevezni) találkozhatunk a rendszerekben, melyben időszakosan kerülnek a tételek feladásra a főkönyv felé. A feladás gyakran a felhasználói „gombnyomáshoz” van kötve, ekkor a feladó felhasználó felelőssége, hogy a feladás tartalmának megfelelőségéről megbizonyosodjon. (Ezért, a feladáshoz kapcsolódóan a rendszernek tárolnia kell a feladást indító felhasználó azonosítóját.) Nagy osztott rendszerekben alkalmaznak időszakos automatikus feladást is. Ennek lényege, hogy ütemezetten lefut egy feladó eljárás, ami a még fel nem adott tételeket feladja a főkönyvbe. Elvárás, hogy a feladandó tételek megfelelőségét biztosítani kell, továbbá érvényesülnie kell a „négy szem” elvnek²¹, így ilyen esetben be kell iktatni a rögzítésen túl egy külön jóváhagyói szintet, és csak a külön jóváhagyott tételek kerülhetnek feladásra a főkönyvbe. (Kézi indítás esetén a feladó felhasználó képviseli a „második két szemet”.)

A hibajavítás az integrált rendszerekben további komplex problémát képez. A rendszerben a hibajavításnál is figyelembe kell venni az analitikus-szintetikus adatok egyeztetetőségét. Ebből adódóan az az alapelv, hogy minden adatot azon a szinten kell javítani, ahol bekerült a rendszerbe. Analitikából érkező adatot – helyesen kialakított rendszerben – szintetikusán tilos javítani. Ehelyett, az analitika adatát kell korrigálni, ami a következő főkönyvi feladással helyrerakja a főkönyvi egyenleget is.

A főkönyvi tételek javításánál a jelenlegi trend szerint a „negatív stornó” számít bevett gyakorlatnak. (Hozzá kell tenni, ez is jelentős vitát képez a szervezők körében.) Nagyon fontos szabály, hogy a szintetikus rendszerben negatív tételt rögzíteni nem szabad, azaz, a programnak tilos megengednie negatív összeg beírását a rögzítés során, mert ez súlyosan sérti a számviteli szokványokat: könnyen negatívba fordulhat a főkönyvi számla forgalma, ami kezelhetetlen helyzetet teremt a számviteli rendszer integritása tekintetében. A negatív stornó tétel viszont kivételt képez. Lényege, hogy a felhasználó által kiválasztott korábbi tételből a program maga generálja le annak a tételnek a negatív szorosát, és könyvelni le a főkönyvi számlára. Ezzel biztosítani lehet, hogy pontosan akkora összeget „könyveljünk le” a főkönyvi számláról, mint a korábbi, rontott tétel. Ez ugyanakkor nagy „engedmény” a számviteli hagyományokhoz képest, hiszen a szabályos javítás arról szólna, hogy a korrekcióhoz a pozitív összeget a kontírtétel megfordításával kellene lekönyvelni. Ennek a megoldásnak viszont az a nagy hátránya, hogy jelentős halmozást okoz a főkönyvi számla forgalmában, így rontja a főkönyvi kivonat értelmezhetőségét.

Informatikailag támogatott analitikus rendszerek

Az alábbiakban áttekintjük, hogy mely vagyonelemek mely analitikus rendszerben kapnak helyet. Fontos ugyanakkor tisztában lenni azzal, hogy az itt felsorolt rendszerek az informatikai támogatásról szólnak. A számviteli törvény előírásai minden

²¹ A négy szem elv kimondja, hogy minden bizonylatot – és minden könyvelési tételt – két személynak, azaz négy szemnek kell ellenőriznie.

beszámolóelemnél előírják az analitikus alátámasztást, ennek a kötelezettségnek azonban akár számítógéppel, akár papír-alapon eleget tehet a vállalkozás.

1. ábra: Az egyes vagyonelemek, és a kapcsolódó analitikus rendszerek

Eszközök

Mérlegfőcsoport	Mérlegcsoport	Kapcsolódó analitikus (IT) rendszer
Befektetett eszközök	Immateriális javak	Immat. javak és tárgyi eszköz analitika
	Tárgyi eszközök	Immat. javak és tárgyi eszköz analitika
	Befektetett pénzügyi eszközök	Értékpapíranalitika + Folyószámla
Forgóeszközök	Készletek	Készlet / Raktáranalitika
	Követelések	Folyószámla
	Értékpapírok	Értékpapíranalitika
	Pénzeszközök	Pénzeszköz-analitika
Aktív időbeli elhatárolások		Nincs (lehet: Folyószámlaanalitika)

Források

Mérlegfőcsoport	Mérlegcsoport	Kapcsolódó analitikus (IT) rendszer
Saját tőke	Jegyzett tőke	Nincs
	Jegyzett, be nem fiz. tőke	Nincs
	Tőketartalék	Nincs
	Eredménytartalék	Nincs
	Lekötött tartalék	Nincs
	Értékelési tartalék	Nincs
	Mérleg szerinti eredmény	Nincs
Céltartalékok		Nincs (lehet: Folyószámlaanalitika)
Kötelezettségek	Hátrasorolt kötelezettségek	Folyószámlaanalitika
	Hosszú lejáratú kötelezettségek	Folyószámlaanalitika
	Rövid lejáratú kötelezettségek	Folyószámlaanalitika / Béranalitika
Passzív időbeli elhatárolások		Nincs (lehet: Folyószámlaanalitika)

Forrás: saját szerkesztés

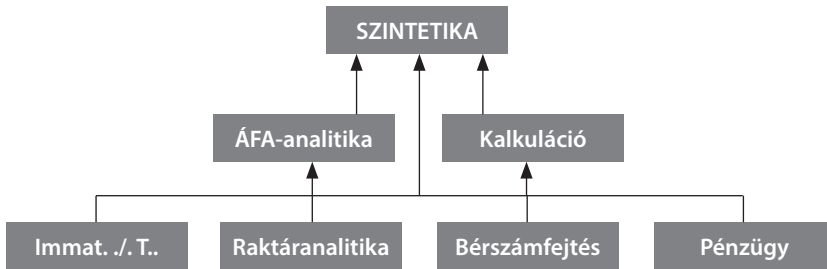
A legalapvetőbb – azaz a legszélesebb körben alkalmazott – analitikus rendszerek:

- béranalitika,
- pénzügyi analitika
- immateriális javak és tárgyi eszköz analitika.

A béranalitika szükségességét az élők munkához kapcsolódó rendkívüli adminisztrációs terhek okozzák: a dolgozók munkaügyi státusz-változásai, bejelentések, havi adatszolgáltatások és a dolgozó részére kiadandó igazolások már néhány fő esetén is szükségessé tehetik egy egyszerűbb analitikus szint alkalmazását. A béranalitika ugyanakkor több szempontból jelentős eltérést mutat a többi analitikus rendszertől: kisebb a jelentősége vagyoni szempontból, azaz kevésbé várjuk el a forrásoldali főkönyvi számlák egyenlegeinek alátámasztását, bár nyilván az analitikus rendszer „melléktermékeként” ez is előáll. Ennél fontosabb funkciója a kötelező bevallások/adatszolgáltatások kiszolgálása. Másik fontos szempont, hogy a bérrendszer szinte kötelezően, minden évben – akár évente többször is – megváltozik, tekintettel a kapcsolódó jogszabályok turbulens változására. Így, a bérrendszer a megvásárláson túl jelentős követési díjterhet is maga után von, folyamatos fixköltséget jelentve a vállalkozásnak.

A béranalitika szűkebb értelemben csak a munkavállalók részére kifizetett bérek, kapcsolódó terhek, a munkáltatót terhelő járulékok számításával, és a kapcsolódó bevallási, adatszolgáltatási feladatokkal foglalkozik, illetve az ezekhez szükséges törzsdatok kezelésével. A rendszer kiterjesztett változata a munkaügyi kapcsolatokat is tartalmazza, így a felvételhez kapcsolódóan a szerződéses viszonyok rendezését és a dolgozói bejelentés adatszolgáltatási terhét, a munkaviszony fennállása során kiállítandó igazolások és a munkaviszony megszüntetéséhez szükséges okiratok előállításának terheit is le tudja venni a vállalkozásról.

A pénzügyi analitika általában egy egységben tartalmazza a pénztár- és bankanalitikát, és a folyószámla analitikát. Az egyes programokban heterogén megoldásokat találunk az egyes funkciók kapcsolása tekintetében. Néhány programban külön-külön „részfunkcióként” jelennek meg ezek a modulok (külön-külön menüpontként), némelyikben integrált analitikus rendszerként viselkedik a pénzügyi analitika. További kérdés az ÁFA analitika elhelyezkedése a rendszerben. Sok programban ez szintén a pénzügyi analitikában kap helyet, amely megoldásnak az a hátránya, hogy nem képes teljeskörűen lefedni az összes ÁFA-t érintő tételt, hiszen több analitikus rendszer érintett az ÁFA-tételek teljeskörűsége tekintetében. (Ld. például a tárgyi eszköz aktiválás ÁFA-vonzatát.) Ebből az okból a legoptimálisabbnak tekintett megoldás szerint az ÁFA analitika (és a kalkulációs analitika, lásd később) a főkönyvi rendszer „előtétrendszereként” funkcionál, azaz, az egyes rendszerek feladási folyamatába illesztendő az ÁFA (és a kalkuláció) szükséges adatainak átadása (Hős et al., 2014).

2. ábra: Az egyes analitikus rendszerek kapcsolódásai

Forrás: saját szerkesztés

A folyószámla analitika nagyon fontos funkcióként már a mikro- és kisvállalkozásoknál is nagy jelentőséggel bír. Feladata főszabály szerint a vevői és a szállítói számlák, kintlévőségek és tartozások állományának, változásainak nyilvántartása. Alapelv, hogy nincs elkülönült vevő- és szállító törzs, mert a vállalkozás, amellyel kapcsolatban állunk egy és azonos, függetlenül attól, hogy vásárlói vagy értékesítói kapcsolatban vagyunk-e egy adott ügylet során. Ezért, egyetlen partner-analitikát kell létrehozni. A partner ezt követően vevői és szállítói számlához is kapcsolódhat. Ez biztosítja, hogy pl. a kompenzációk során a számlák valóban ki tudjanak futni.

A fenti táblázat alapján, és a vagyoncsoportok jellegéből adódóan a folyószámla analitika könnyen kiterjeszthető a normál vevő és szállítói tételeken túl a hosszú lejáratú kötelezettségekre, és a befektetett pénzügyi eszközök között kimutatott adott kölcsönökre is. A „folyószámlásítható” tételek jellemzője, hogy van egy egyszeri aktiválási/passzíválási érték, majd, folyamatosan, ellenoldali (csökkentő) tételek merülnek fel, amíg ki nem fut nullára a nyilvántartott érték. Éppen ez magyarázza, hogy az általában informatikai támogatás nélküli analitikával alátámasztott mérlegtételekre (aktív- passzív időbeli elhatárolások, céltartalékok) a folyószámla analitika logikája illeszthető, így, ha szükséges informatikai támogatás, az ugyanezen logika szerinti folyószámla analitika kiterjeszthető ezekre a vagyonelemekre is. (A táblázatban jelölhetjük volna a jegyzett, de be nem fizetett tőke esetén, valamint a lekötött tartalék esetén is a „folyószámlás” nyilvántartást, mert a logika ezen vagyonelemek esetén is azonos, valójában ezeknél nem jellemző, hogy specifikus IT támogatás illeszkedjen a vagyonelemhez.)

Az immateriális javak és tárgyi eszközök analitikája – melyet gyakran egyszerűen tárgyi eszköz analitikának, vagy befektetett eszköz analitikának szoktak nevezni, tegyük hozzá – figyelemmel a nyilvántartott vagyonelemekre –, helytelenül. Az immateriális javak és tárgyi eszközök analitikájának feladata az immateriális javak és tárgyi eszközök értékének nyomonkövetése, beszerzés, létesítés, értékcsökkenés, kivezetés, stb. nyilvántartása, értékcsökkenés számítás, mérlegérték meghatározása. Az eszközanalitikának kell tudnia kezelni a számviteli törvény, és az adótörvény szerinti értékcsökkenést, és a nettó értéket – ill. kivezetéskori nettó értéket – is meg kell tudnia határozni mindkét szabályrendszer szerint. Az analitikus rendszer feladata,

hogy az eszközökről egyedi kartonokat tudjon megjeleníteni, ami az eszköz azonosító adatait, az értékcsökkenés számítására vonatkozóan az aktiváláskor tett becsléseket, és az eszköz értékváltozásait tartalmazza (Polyák et al., 2014. p. 90.).

A tárgyi eszközök beszerzésekor számviteli szempontból a kulcsmomentumot az aktiválás képezi. Aktiválás előtt az eszközhöz kapcsolódó tételek a beruházási számlán gyűlnek. A nyilvántartás logikája szerint a beruházási számla tartozik oldalát a pénzügyi rendszer „felügyeli”, az immateriális javak és tárgyi eszközök analitikája a számla követel oldalát kezeli, pontosan az aktiválás gazdasági eseményével. (Természetesen ennél bonyolultabb a kép, valójában a számla követel oldalára más rendszerekből is könyvelhetünk, ld. a bekerülési értéket csökkentő tényezőket.) Természetesen, nagyvállalkozások esetén felmerülhet az analitikus rendszert kiterjeszteni a beruházások kezelésére is, lényegében ennek sincs akadálya, két alapvető megoldással: az analitikus rendszert csak a főkönyvi számla alátámasztására használjuk, ekkor nincs főkönyvi feladás, vagy beiktatunk egy technikai „hídszámlát”, melynek egyik oldalát a beruházási rendszer kezeli, a másik oldalát a pénzügyi, stb. rendszer. A beruházási számlát így a beruházási rendszer kezeli, így a forgalma egy az egyben kontrollált az analitika által, a hídszámla egyenlege kinullázandó.

Az aktiválást követően a tárgyi eszköz a „helyére” kerül, a tárgyi eszköz értékének nyilvántartásához kapcsolódó számlák – megfelelő analitikus szint esetén – csak az analitikából változhatnak.

Specifikus analitikus rendszerek

A további analitikus szintek használata a vállalkozás profiljától függ, egy általános szolgáltató vállalkozásnak a fenti három analitikus modul legtöbbször elegendő.

A termelő és kereskedelmi vállalkozások, ahol jelentős készlet-vagyont kell kezelni, a raktár-analitikát is be kell, hogy vezessék, amely a vásárolt és saját termelésű készletek mozgásainak és állományának nyilvántartására szolgál. A raktáranalitika jelentőségét megnöveli, ha a vállalkozásnál több telephelyen, többen kezelik a készleteket. A raktáranalitikának éppen ezért, komplex rendszerben kell összefognia a raktárkezelést, a készletelemek (cikkek) nyilvántartásba vételétől, a raktári kiadásokon – esetleg raktárak közötti mozgásokon – keresztül a leltározás folyamatáig. Alapvető elvárás, hogy minden folyamatot szigorúan bizonylatoltan kezeljen a rendszer, természetesen a bizonylatoknál a felelősség megfelelő telepítése mellett. A helyes, és egyetlen elfogadható megoldás, ha a bizonylatolt analitikus mozgás egy az egyben igazodik a készlet tényleges mozgásához. Elvárás, hogy bármely raktárban, bármely pillanatban tartható legyen rovanacs (tétéles felvétel), ez korrekten egyeztethető legyen az adatbázisban tárolt adatokkal. A raktáranalitikában az egyedi cikkek mennyiségét és értékét kell tudnunk nyomomonkövetni. Ehhez a rendszer sarokkövét a mozgásnemek jelentik, mely a raktári cikkek egységeinek mennyiségi- és értékváltozási jogcímeit takarják, és ennek megfelelően determinálják a mozgásokat csakúgy, mint a főkönyvi kontírkapcsolatokat. Megjegyzendő, kritikus pontja a rendszernek a leltár (ez nem

azonos a tételes leltárfelvétellel), mely az egy időpontra vonatkozó készletezett mennyiséget mutatja. A konzisztencia szavatolására mindenkor teljesülnie kell a Nyitó + Növekedés = Csökkenés + Záró összefüggésnek (Polyák et al., 2014. p.98.).

A raktáranalitikának pontos szabályrendszer szerint – és a leltározási szabályzathoz illeszkedve – támogatnia kell a raktárrovincsot, azaz, a tételes leltárfelvételt. Ennek hagyományos módja:

1. leltárfelvételi íveket kinyomtatjuk a rendszerből, (nyilvántartott mennyiségek nélkül)
2. leltárfelvételi ívek alapján megszámloljuk a készletet
3. a megtalált készletet felrögzítjük a rendszerbe
4. a rendszer ez alapján lefuttatja a leltárkiértékelést
5. az eltéréseket ellenőrizzük (elég gyakran számolási/besorolási hibából adódnak az eltérések)
6. a rendszerből lefuttatjuk a készletre állást, raktárra vétel és raktári kiadás bizonylatok készülnek, melyekkel a megtalált mennyiségekre korrigáljuk a nyilvántartott készletszintet.

E folyamatnak a modernebb változata szerint a számolás digitálisan, vezeték nélküli vonalkód olvasóval történik. Ekkor a leltárfelvétel menete:

1. A szoftveren belül elindítjuk a leltárfelvételt
2. A készletcikkek vonalkódját leolvassa, a vonalkód-olvasón ütjük be a mennyiséget, amit az azonnal továbbít a számítógép felé
3. a leltárkiértékelés a számolást követően azonnal futtatható
4. a raktárra vételi és raktári kiadási bizonylat generálható.

Az értékpapír analitika – mint speciális analitikus rendszer – leginkább csak a specifikus tevékenységet végző vállalkozásoknak (hitelintézeteknek, befektetési szolgáltatóknak) szükséges, kisebb értékpapír-forgalom esetén általában nem célszerű informatikailag támogatott analitikát vezetni. Értékpapír kereskedelmi és bizományos tevékenység végzése esetén viszont elvárás a teljes, értékpapírhoz kapcsolódó adminisztráció „gépesítése”, az ügyletek kötésétől a főkönyvi feladáson és kapcsolódó egyeztetési feladatokon túl az adatszolgáltatási kötelezettségekig. Az értékpapíranalitikát ebben az esetben jellemzi a szélsőségesen nagy tételszám, viszont a tranzakció-típusok száma kicsi. (Nagyjából 5-6 eseménytípust kell tudni definiálni a rendszerben.) Ezeknek a szolgáltatóknak jelentős, akár napi gyakoriságú adatszolgáltatási feladatuk van a Felügyelet felé, de a „normál” üzletmenethez képest az adóhatóság felé is jelentős többelkötelezettség terheli őket. (Ezeket hívja a számviteli és adózási szakma „K”-s adatszolgáltatásnak.) Az értékpapír analitika ugyanakkor szervezési szempontból nem számít összetett rendszernek, a készletrendszerrel analóg módon alakítható ki. (Az értékpapírok kezelése – vagyoni oldalról – kísértetiesen hasonlít a készletekére.) (Hős et al., 2014)

Kalkulációs analitikát nagyobb vállalatoknál alkalmaznak, ahol elkülönült termékek/tevékenységek önköltségét szeretnénk meghatározni. Erre a feladatra hagyományosan kétkörös költségelszámolást alkalmazunk. A megoldásnak az a hátránya, hogy túlságosan kötött: a költségfelosztáshoz szükséges információt nem feltétlenül

kell a szintetikába delegálni, ha az sokkal rugalmasabb megoldással is előállítható. A kalkulációs analitika feladata, hogy nyilvántartsa az egyes költségobjektumokat (költséghelyek/költségviselők), a költségfelmerülések bontását nyilvántartsa, és kezelje a költségobjektumok közötti átterheléseket.

A kalkulációs analitika első és legfontosabb feladata tehát a költségcsoportosítások biztosítása, objektumokhoz rendelése. Ennek legfontosabb kritériuma, hogy a költségelszámolás összefüggései fennmaradjanak. Ehhez a költségek felosztásáról teljeskörűen kell gondoskodnia a rendszernek, minden költségkönyvelés esetén meg kell követelni a költség objektumhoz rendelését. A költséghezrendelést követő kalkulációs feladatokat végezheti maga a rendszer, de sokszor a rendszeren kívül számolják a felosztásokat, tekintettel a vonatkozó kalkulációs módszerek széles palettájára. Ha a számítás a rendszeren kívül történik, az átterhelések a számítást követően rögzítendők a rendszerben. A kalkulációs analitika outputja a költségnem-költséghely mátrix, mely alapján ellenőrizhető a költségszámítás megfelelősége, és ellenőrizhető az egyes termékek, szolgáltatások összes költségfelmerülése, és számíthatóvá válik a raktáron maradó, ill. kivezetett termékek bekerülési értéke (Gyurkó et al., 2008).

Összefoglalás

A fenti oldalakon összefoglaltuk a számviteli informatikai metszetét és a legfontosabb szervezési elveket. Nem volt cél az egyes rendszerek részletekbe menő adatmodellbeli, ill. apró funkcionális követelményeinek elemzése, ennél fontosabbnak gondoltuk a számviteli rendszer egészének kialakítási kívánalmait, és bemutatni a jelenlegi piaci trendeket, és szervezési elveket.

Fontos figyelembe venni, hogy a szervezési munka a konkrét, esetenként egyedi felhasználói igények kielégítését célozza. Emiatt, általánosságban kijelenthető, hogy a szervezési elvek csak a főszabályokról szólnak, az egyes szoftverek jelentős variabilitást mutatnak mindezek mellett. Ugyanakkor, a kialakítandó rendszernek illeszkednie kell a jogszabályi környezethez, és a számviteli szokványokhoz.

Felhasználóként, a program kiválasztásához, első körben informatikai ismeretre nincs szükségünk. Ami fontos, a vállalkozásunk üzleti folyamatait pontosan kell ismernünk, mert ez fogja determinálni elvárásainkat az üzleti alkalmazással szemben. Ezt követően a kialakított szoftver a bevezetésért felelős projektvezető számviteli affinitásától és rendszer-szemléletétől függ. Újonnan kialakítandó / átalakítandó szoftverek alkalmazása esetén az informatikai hozzáértés kulcsfontosságú. Számos rendszerrel lehet találkozni a gyakorlatban, ami sajnos az előzetes rendszertervben, „elméletben” működött csak megfelelően.

Irodalomjegyzék

Dr. Bodnár P. (2008). *Vállalati informatika* Budapest, Perfekt Zrt.

Gyurkó Gy. – Hős A. – Simon A. – Ujváriné dr. Melich K. – Veresné dr. Somosi M. (2008). *Számvitelszervezés okleveles könyvvizsgálók részére*, Budapest, MKVK

- Gyurkóné B. I.(2002). *Pénzügyi-számviteli informatika I.* Budapest, BGF
- Hős A. – Lakatos L. (2014). *Pénzügyi számviteli informatika* BCE jegyzet, Budapest
- Jánosa A. – Juhász I. – Kaderják Gy. – Kálmán E. – Paál É. (2003). *A számítástechnika gyakorlati alkalmazása* Budapest, Perfekt Zrt.
- Polyák I. – Galambos P. – Nagy P. – Wessely V. (2014). *Könyvvizsgálók szakmai képzése – A számvitel és információs rendszerek* Budapest, MKVK